

TIL GRÖNLANDS

av Petur Mohr Dam

II.

Skulu danskt eitifelaq og Norðmenn seta Føroyingar til vikis í Føroyingahavnini?

Tað er hvørjum manni greitt, sum kemur til Grønlands, at har eru ovurstórir møguleikar fyri at skapa ein lönandi fiskiskap hjá Føroyingum.

Fiskurin er óføra nógur haruppi. Ja, eg hugsi ikki, at tað er ov nóg sagt, at nú sum er vorðið, er einki land í verðini torskafikari enn Grønland. Firdirnir eru fullir, og uttan fyri tykist ikki at vera minni.

Til Grønlands stevna í dag allar tjóðir, og summar, t. d. Norðmenn, eru ikki bara haruppi við stórum skipatali, men teir eru undir skjóli av donskum felagseiti við at seta seg fastar við stórum virkjum í Føroyingahavnini. Føroyingar finga á sinni hesa havn at arbeiða í.

Tað kenst tí sárt at koma harupp og siggja, at fremmandir, ið kappast við okkum á fiskasölumarknaðinum, hava verið so heppnir at fáa sær fatur á hinum besta atleggjararóki við avgjört tí besta uttannumóki, ið finnst í Grønlandi til byggingar av virkishúsum og øðrum, meðan okkara menn hava latið hetta goða lendi fara um seg uttan at gera nakað á øðrum staði. Og finnst annað so væl hóskað atleggjar- og virkispláss sum tað, ið Norðmenninir eru farnir við? Ella er ikki talan um dólga-skap frá okkara síðu.

Er tað so, at havnarumsjónarmaðurin har uppi harra Möller hevur hildið hetta goða pláss burturi frá Føroyingum og einans vist teimum at byggja har í Føroyingahavnini, sum sjúkrahúsið og smíðjan hjá Føroyingum nú stendur, har ið ikki er byggjandi uttan hundraðir av túsundum verða brúkt til burturspreiðingar og sketlingar. Tað skuldi verið líkligari, at harra Müller visti Føroyingum ella goymdi Føroyingum tað goða plássid heldur enn at geva tað burtur til konkurrentarnar hjá Føroyingum, sum sigast at hava ikki minni enn 6 milliónur tókar at seta í virki í Grønlandi.

Hetta mál er so týðningarmikið, at eg loyvi mær at reisa spurningin um kanningar av harra Müllers atburði móti Føroyingum í Føroyingahavnini.

Tað reður um hjá okkum at fáa hitt besta plássid, ið finnst kann til ábyggingar og atleggjarar hjá skipum.

Av øllum teim pássum, eg sá í Grønlandi, var frammanfyri nevnda pláss, ið Norðmenn hava lagt hond á, burtur úr tað besta.

Tað skal tó verða viðmerkt, at eg fekk ikki stundir at kanna byggingkindini nóg gjølla og grundiga. Men eg bað trúboðara J. Beck og Sámal Peter Hansen, vrakara, biðja smíðirnar á tí føroysku smíðjuni og aðrar goðar menn, sum komu inn við føroyskum skipum, koma við sær til við avmyndingum, uppdrátti og dýpdarmáling at kanna øll pláss í Føroyingahavnini — og so leggja úrslitið fyri landsstýrið ella tingið, tá ið teir koma heim aftur.

Tann dagin, eg kom til Føroyingahavnina, løgu ikki minni enn 3 norsk farmaskip, eitt norsk frystiskip og ein riðil av norskum nútímans linuskipum uppá 100 tons og harum.

Eitt farmaskipið lá við klettin og skipaði vórfarm upp.

Beint omanfyri var bygt stórt pakkhús og handilshús. Har var eisini bygt eitt bræðingarhús, og menn har vóru undir hendur í byggiarbeiði. Tað sigst sum sagt, at Norðmenn hava milliónur tókar at seta í fiskavirkisfyrirtøkur í Føroyingahavnini.

Sum landið nú liggur í Føroyingahavnini, har Føroyingar sýnast ikki at hava pláss fyri virkjum uttan fyrst at offra milliónur — sum teir ikki hava um hendur — til ruddingararbeiði, er tað skeiðt at kalla fjórðin ella fjórðarókið fyri Føroyingahavnina, men skuldi tað heldur illi t. d. Norðingur ella hitt norska Norðmann.

Ein kann ikki annað enn kenna seg beiskan við at motta slíkum.

Men mín hugsan er tó, at tað er skeiðt at gevast á hondum yvir fyri samgonguni Müller-danska eitifelagið fyri norskan kapital.

Vit eiga at seta fram krav um i minsta lagi at fáa tað, ið enn ikki er bygt á hesum goða pláss.

Sum longu sipað til er uttannumókið við hetta frálíka atleggjarpláss avbera gott. Her er talan um eina stóra flötu við rúmd fyri einum heilum býlingi og øllum teimum virkjum, vit i næstum eru mentir at seta upp uttan fyri tað, sum Norðmenn hava ábygt.

Við síðuna av plássinum, sum farmaskipið lá við, sker ein nakað long brik inn í klettin, á flóð stendur sjógvurin á hesi brik. Men verður hør fyllt ella á annan hátt útbygð, fast eitt ófört atleggjarpláss, hvar ið fleiri skip kunnu liggja enda í enda.

At fylla hesa brikina og útbygja atleggjarplássid kemst mær at vera ein uppgáva hjá tí almenna, ið ella lögtingi. Kostnaðurin vil ikki vera stóur.

Um menn ikki eru komnir fram í annað béri pláss, loyvi eg mær at seta fram fylgjandi uppskot til umbyggingar:

1. Staturin verður biðin beinanvegin at gera atleggjarbryggju í Føroyingahavnini á tí „norska“ plássinum ella aðra staðni, um menn hava funnið annað pláss, sum er betri hóskaði.

Havnarumsjónarmaður Müller helt at í ár vildi um eini 600 skip vitja Føroyingahavnina. Eg havi hoyrt umrøtt sum rimiligt, at i hvussu er ley fremmandi skipini verða at rinda havnaavgift.

Verður farið til at krevja havnaavgift til státn, er tað rimiligt, at staturin ger atleggjarviðurskiftini goð, byggir tað, ið neyðugt er at byggja í so mála.

2. Føroya lögting saman við einari landssamtöku av fiskimonnum, skipaeigarum, útgerðarmonnum, handilsmonnum og øðrum Føroyingum i einum andeilsfelagi fara undir at seta upp í Føroyingahavnini telt við bryggjuna, ið bygd verður:

- a. saltfiskagoymsluhús,
- b. saltgoymsluhús, helst nútímans saltbingi,
- c. kolagoymslustað (bunkarstöðu),
- d. stórt frysti- og flakavirki,
- e. livrabræðingarvirki,
- f. fiskamjólsvirki,
- g. vörugoymsluhús við handli,
- h. oljubingi, um ikki oljufelag ella grønlandshandilin longu hevur bygt oljubingini, ið tórvur er á.

Her er talan um ein bygging, ið er stórri, enn vit einsamallir kunnu fáa til vega. Næstur til at vera við at figgia hesa bygging, má staturin sigast at vera, so státt sum tað er skylda státsins fyrst og fremst at skoyta peningaliga uppi har, sum vit ikki eiga nóg stóra peningaliga megi at loysa neyðug og hart átroðkandi vinnulivsmál, serliga tá ið talan er um so vittevnandi landsmál sum frammanfyrinevndu.

At vit megu loysa hesar uppgávur, um vit skulu fáa tað burtur úr grønlandsvæðni, sum møgult er, kann ikki vera nakar ójavni um.

Føroya Bjór

Ol- og Mineralvatnsvirki

Máltráð nr. 4

FØROYA PILSNAR
EKTA MALTØL

Ol og mineralvatn verður bert sent til teir kundar, ið senda kassar og fløskur aftur. Sendið tómt góðs aftur!

EINAR WAAG

Klakksvík.

Kirkjuliga Heimamissions

árrsmøti í Havn.

20.—23. oktober 1949

Um Gud vil, heldur »Hín kirkjuliga Heimamission« í Føroyum árrsmøti í Havn 20.—23. okt. Fyri uttan heimiligar talarar, hava vit sum gest og hjálparmann við møtini, sóknarprest E. Majdahl, Næsborg.

Innivist til hesar dagar fæst við at siga frá áðrenn 17. okt. til Sofus Højgaard, tlf. 204, Frk. H. Berentsen tlf. 428, R. Mortensen, Argir tlf. 1, Sjómannsheimið ella missioner Joh. Mortensen.

Vegna K. H. Samfundsráð í Føroyum
C. Eliassen.

Starvsmannafelagið

(Felag fyri fólk í almennari tænastu)

hevur aðalfund hósdagin t. 13. okt. h. á kl. 20.30 í Tórshöll.

Dagsskrá:

- 1) Formaðurin greiðir frá virki felagsins.
- 2) Val av nevndarlimum og tiltaksmonnum.
- 3) Val av tveimum roknskapargranskoðarum og tiltaksmanni.
- 4) Lógarbrotying.
- 5) Ymiskt.

Nevndin.

AKTIESELSKABET

FØROYA BANKI

HØVEDKONTOR
THORSHAVN

Stiftet 1906

A FDELING:
TRANGISVAAG

Aktiekapital og Reserver ca. Kr. 2.000.000
Bankforretninger af enhver Art udføres.

Kontortid Kl. 11—3.

Lørdag 11—2